

Arbeidsnotat Working Paper

2019:1

Solveig Straume
Kari Bachmann
Guri K. Skrove
Sunniva Nerbøvik
Kristin Røvik

Forebygging av økonomisk
eksklusjon i norsk fotball

Høgskolen i Molde
Vitenskapelig høgskole i logistikk

MØREFORSKING
MOLDE

Solveig Straume, Kari Bachmann, Guri K. Skrove,
Sunniva Nerbøvik, Kristin Røvik

Forebygging av økonomisk eksklusjon i norsk fotball

Arbeidsnotat / Working Paper 2019:1

Høgskolen i Molde
Vitenskapelig høgskole i logistikk

Molde University College
Specialized University in Logistics

Molde, Norway 2019

ISSN 1894-4078

ISBN 978-82-7962-254-3 (trykt)

ISBN 978-82-7962-255-0 (elektronisk)

Forebygging av økonomisk eksklusjon i norsk fotball

Forfattere: Solveig Straume, Kari Bachmann, Guri K. Skrove, Sunniva Nerbøvik og Kristin Røvik

På oppdrag fra: Norges Fotballforbund (NFF)

Finansiert av: UEFA

Prosjektleder: Solveig Straume, Høgskolen i Molde

Oktober 2018

LISTE OVER FORKORTELSER

AKS	Skolefritidsordning (samme som SFO)
BufDir	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
FFO	Fotballfritidsordning
HiMolde	Høgskolen i Molde
IMDi	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
MFm	Møreforskning Molde
NAV	Arbeids- og velferdsetaten
NFF	Norges Fotballforbund
NIF	Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité
SFO	Skolefritidsordning (samme som AKS)
UDI	Utlendingsdirektoratet

SAMMENDRAG

I 2016 fikk NFF økonomisk støtte fra UEFA (HatTrick Investment Programme) til et prosjekt som omhandlet inkludering. Første steg var en studie som ser på norske fotballklubbers arbeid med inkludering av henholdsvis flyktninger og barn og unge i lavinntektsfamilier. Denne rapporten omhandler sistnevnte gruppe.

Et overordnet mål har vært å se på hvordan norske fotballklubber samarbeider med ulike aktører for å oppnå visjonen om «fotball for alle» i sine lokalmiljø. Spesifikt har en gjennom studiet forsøkt å kartlegge forholdet mellom klubbene, fotballkretsene, idrettskretsene, kommunen og andre offentlige aktører som skoler, flyktingetjeneste og andre i fire utvalgte kretser i Norge. Muligheter og utfordringer i samarbeidet mellom de ulike aktørene har blitt gitt særlig fokus.

Undersøkelsen viser at norske fotballklubber ser ut til å forstå, akseptere og er enige i visjonen om «fotball for alle». Resultatene reflekterer at de som er engasjert i klubbene anerkjenner samfunnets forventninger til frivillige organisasjoner og idrettslag som inkluderingsarenaer, og dermed at de gjennom sine verv eller stillinger i fotballen også innehar et samfunnsansvar for inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier.

Hovedbarrieren for inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier i norske fotballklubber er naturlig nok økonomi. Klubbene er bevisste på dette, og derfor er det vanligste tiltaket klubbene har overfor denne gruppen, å gi økonomisk støtte i form av reduserte medlems- og treningsavgifter eller til deltagelse på turneringer og turer organisert av klubben. Klubbene oppgir at en hovedutfordring er å identifisere og komme i kontakt med barn og unge i lavinntektsfamilier. Klubbene mistenker at mange barn og unge i lavinntektsfamilier ikke begynner med fotball på grunn av kostnadsnivået, og at det også er en medvirkende årsak til at de slutter med fotball.

Noen av barrierene kan løses gjennom økonomiske tilskuddsordninger og støtte til klubbene. De viktigste tiltakene og løsningene krever imidlertid god samhandling mellom klubbene og sentrale aktører. Klubbene har likevel manglende kjennskap til støtteordninger som tilfaller denne målgruppen. Resultatene peker ut kommunens flyktingetjeneste og skolene som de viktigste samarbeidspartene til klubbene, selv om også flere av de andre aktørene er svært viktige. Dette illustrerer at klubbens arbeid med inkludering av bar og unge fra lavinntektsfamilier går hånd i hånd med inkludering av flyktninger. Idretts- og fotballkrets og fylkeskommune er også viktige tilretteleggere for samhandling om inkludering mellom klubber og andre aktører.

Et overordnet og viktig funn er at gode planer og strategier bidrar til å gjøre samarbeidet mer effektivt og målrettet. Undersøkelsen viser derfor behovet for en systemorientert tilnærming til inkluderingsarbeidet. I klubber som har utviklet og implementert et system, blir inkluderingen mindre personavhengig. Et klubbrevet systematisk inkluderingsarbeid er sterkere, mer holdbart og mindre tilfeldig enn om det er trenerdrevet og personavhengig.

INNHOOLD

LISTE OVER FORKORTELSER.....	2
SAMMENDRAG.....	3
INNHOOLD	4
INTRODUKSJON	5
Nøkkelord og kontekst	6
METODE.....	8
Begrensninger	9
RESULTATER	10
1. Systemer og strategier for inkludering av barn fra lavinntektsfamilier, i norske fotballklubber	10
2. Barrierer for inkludering av barn fra lavinntektsfamilier i norske fotballklubber	14
3. Støtteordninger for inkluderingsprosjekter som omhandler barn fra lavinntektsfamilier ...	17
4. Samarbeid med relevante aktører	21
KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER TIL NFF	28
REFERANSER.....	29

INTRODUKSJON

Norsk fotball er basert på visjonen om «Fotball for alle». Norges Fotballforbund skal virkeliggjøre denne visjonen gjennom sitt inkluderingsarbeid og skal legge forholdene til rette for at alle som vil, skal få delta i fotballen. Dette har sin bakgrunn i oppfatningen om at deltakelse i fotballen kan bidra til bedre fysisk og mental helse samt velvære og sosial interaksjon. Fotballaktiviteter er viktige for barn og ungdoms utvikling fordi de skaper verdifulle sosiale relasjoner (Norges Fotballforbund 2016). Dette er i tråd med trender vi ser i dag der idrett generelt, og fotball spesielt, i voksende grad får anerkjennelse for sitt potensiale til å promotere og virkeliggjøre sosial inkludering (for eks. Rich, Misener, og Dubeau 2015, Tacon 2007). Derfor er NFFs målsetting å bruke barnefotballen i Norge til å bygge en inkluderende arena som er åpen for alle – der barn kan føle seg trygge, bygge vennskap, i tillegg til gjensidig respekt og forståelse for hverandre, uavhengig av kjønn, økonomisk/sosial status, og etnisk/kulturell bakgrunn (Norges Fotballforbund 2016).

Norsk offentlig debatt retter i økende grad søkelyset mot økonomisk eksklusjon i idretten, spesielt fotball. Argumentet er at kostnadene knyttet til å delta i idrett er blitt så høye at det ekskluderer en økende gruppe barn og ungdom, spesielt fra lavinntektsfamilier. En rapport fra NFF i 2017 viste at klubbmedlemskap i fotballen er relativt rimelig sammenliknet med andre idretter, men at kostnadene øker i barne- og ungdomsfotballen. Kostnadene assosiert med å spille fotball varierer også stort fra klubb til klubb (NFF 2017). NFF anerkjenner at kostnader ser ut til å øke og at dette har effekt på norsk barne- og ungdomsfotball. I likhet med fotballutstyr, blir også medlemskontingenter og aktivitetskostnader høyere. NFF har lagt merke til et større frafall barn og voksne blant gruppen som defineres som «fattig». For å forebygge økonomisk eksklusjon i fotballen, har NFF i sin handlingsplan for 2016-2019 et mål om å jobbe med balansen mellom aktivitetskostnader og kvalitet (NFF 2016).

I 2016, mottok NFF bevilgning fra *UEFA HatTrick Investment Programme* til et prosjekt innenfor sosial inkludering. Den første delen av prosjektet omfattet studier på to relaterte inkluderingstemaer; inkludering av flyktninger i fotballklubber og inkludering av økonomisk vanskeligstilte barn og ungdom i fotballklubber. Denne rapporten angår sistnevnte tema, nemlig «Forebygging av økonomisk eksklusjon i norsk fotball».

Et av studiens overordnede mål var å undersøke måten norske fotballklubber samarbeider med ulike interessenter for å oppnå visjonen om «fotball for alle» i de respektive lokalsamfunnene. Studien fokuserte spesifikt på samarbeidet mellom aktører som fotballkretser, fotballklubber, kommuner, offentlige institusjoner, skoler og andre, og så på utfordringer og muligheter som eksisterer i disse samarbeidsforholdene.

I overensstemmelse med prosjektets evalueringsmandat («*Terms of Reference*»), har man vurdert følgende dimensjoner:

- a) Identifisere tiltak og erfaringer fra norske fotballklubber og kretser knyttet til forebygging av økonomisk eksklusjon og marginalisering i norsk fotball.
- b) Identifisere styrker og svakheter i samarbeidet mellom relevante aktører (for eks. fotballklubber, kommuner, skoler og andre).
- c) Identifisere institusjonelle suksesskriterier, inkludert implementeringsstrategier og mekanismer for samhandling mellom ulike aktører.

- d) Identifisere eksempler til etterfølgelse (*beste praksis*), og metoder som viser potensiale og/eller instrumenter som kan benyttes/gjenskapes.

Høgskolen i Molde (HiMolde) og Møreforskning Molde (MFM) gjennomførte studien, på oppdrag av NFF.¹

Prosjektets funn vil danne grunnlaget for en veileder (*Toolkit*) for norske fotballklubber og andre interessenter.

Nøkkelord og kontekst

Med *barn* menes individer under 18 år (0-17 år).

Til tross for generell økonomisk vekst i det norske samfunnet, har gapet mellom rik og fattig vokst. Dette har spesielt påvirket barn, og vi ser at et økende antall barn vokser opp i fattigdom. Begrepene *fattigdom* og *barnefattigdom* må forstås i relativ forstand fordi det «knytter fattigdom til den overordnede levestandarden som råder i et bestemt samfunn» (Giddens 2001, 311). Den britiske sosiologen Peter Townsend definerer relativ fattigdom slik:

Individer, familier og grupper i en befolkning kan sies å leve i fattigdom når de mangler ressursene til å oppnå den vanlige dietten, delta i aktiviteter og ha levestandarden og de bekvemmeligheter som er vanlige, iallfall oppfordret eller anerkjent i samfunnet de tilhører. Ressursene de besitter er betraktelig under det som er vanlig for en gjennomsnittlig familie, med det resultatet at de ekskluderes fra normale levemønstre, vaner og aktiviteter (Townsend 1979, 31).

En velkjent måte å måle et barns fattigdom på, er å se på husstandens inntekt og justere det ut ifra antall familiemedlemmer. Lavinntekstgrensen i Norge og EU er 60% av medianinntekten. Når en husstand faller under lavinntekstgrensen over lengre tid (mer enn tre år), regnes det som en kontinuerlig lavinnteksthusstand.

I 2016 vokste 10,3 % av barna i Norge opp i lavinnteksthusstander (Barne- ungdoms- og familiedirektoratet 2018). Dette er en økning på 3,3 % siden 2001. Nyere data fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) (2018) viser også at 5 % av personer fra 16 år og oppover, bor i husstander som sliter økonomisk. I samme gruppe, finner man at 3 % ikke har råd til å delta i fritidsaktiviteter (SSB 2018).

Denne rapporten bruker betegnelsen *barn i lavinntektsfamilier* og/eller *husstander* i forbindelse med målgruppen. Betegnelsen inkluderer alle barn og unge som opplever økonomiske barrierer knyttet til å delta i fritidsaktiviteter, som for eksempel å spille fotball i en klubb.

I tillegg, brukes begrepet *økonomisk vanskeligstilte og marginaliserte barn*. Konseptet refererer til en gruppe som ofte ekskluderes fra aktiviteter på bakgrunn av økonomiske barrierer.

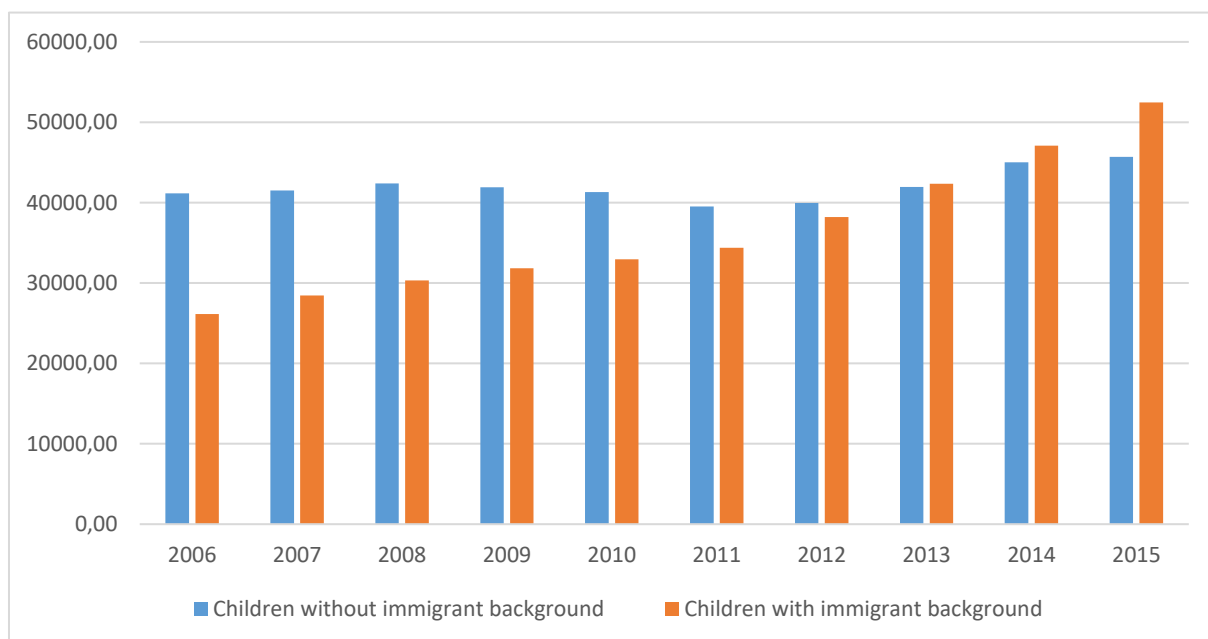
Det er ikke dermed sagt at alle barn som vokser opp i lavinntektsfamilier opplever dårligere levekår eller færre muligheter til å delta i fritidsaktiviteter sammenliknet med andre barn. Hver

¹ Denne norske utgaven er oversatt fra engelsk av NFF. Den engelske originalversjonen kan lastes ned her: https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2575626/WP_2018_07.pdf?sequence=1

familie er forskjellig, og tar ulike valg på vegne av barna. Det er likevel mer sannsynlig at barn fra lavinntektsfamilier opplever fattigdom og fattigdomsrelaterte utfordringer enn andre barn (Barne- ungdoms- og familiedirektoratet 2018).

Ifølge SSB (2017) har en økende andel av barn i lavinntektsfamilier innvandrerbakgrunn (de figur 1). En sannsynlig forklaring oppstår når man ser det høye tallet i kombinasjon med økt innvandring til Norge. I 2015 hadde over halvparten (53,4 %) av barna i lavinntektsfamilier i Norge innvandrerbakgrunn.

Som man ser i figur 1, har likevel andelen barn uten innvandrerbakgrunn også vokst i de senere år. Dette kan forklares med at flere barn enn før vokser opp i husstander med kun én forelder.

Figur 1: Antall barn med eller uten innvandrerbakgrunn i lavinntektshusstander. Kilde: www.ssb.no

METODE

I studiet av norske fotballklubbers arbeid med inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier har forskerne gjennomført flere case-studier og kombinert både kvalitative and kvantitative data. Det ble gjennomført 41 semi-strukturerte dybdeintervjuer med forskjellige interessenter fra tre fotballkretser. Utvalget ble gjennomført i samarbeid med NFF, som også bidro med kontaktinformasjon. I intervjuene ble nye informanter identifisert. Blant informantene var representanter fra klubber, asylmottak og/eller offentlige flyktningtjenester, fotballkretser, idrettskretser, representanter fra kommune og fylke, skoler, NFF og frivillige organisasjoner.

Forfatterne utarbeidet fire forskjellige intervjuguider for å skape fleksibilitet basert på hvem intervjuobjektet var. Fem fokusområder ble identifisert i intervjuene:

1. Systemer og strategier for inkludering;
2. Samarbeid mellom interessenter;
3. Utfordringer knyttet til inkludering av flyktninger og/eller økonomisk vanskeligstilte og marginaliserte²;
4. Tiltak og aktiviteter initiert av klubbene; og
5. Hva prosjektets veileder (*toolkit*) til NFF og klubber kan og burde inneholde.

Både inkludering av flyktninger og forebygging av økonomisk eksklusjon ble tatt opp i alle intervjuene. Forskerne forsøkte å vektlegge spesielt deltagelse av flyktningjenter i idrett, og om det finnes forskjeller mellom utfordringene og barrierene som møtes av gutter versus jenter.

Intervjuene varte i mellom 40 minutter og 1,5 timer. De fleste intervjuene ble gjennomført med et intervjuobjekt, men noen var med to eller flere. Det var som regel to forskere tilstede under intervjuene, en intervjuet og den andre tok notater. Noen intervjuer ble gjennomført på telefon eller Skype med en forsker ansvarlig for både intervjuet og notattakning. Noen av intervjuene ble også tatt opp (lydopptak) og senere transkribert.

Basert på funnene fra de kvalitative intervjuene, utviklet forskerne en anonym, nettbasert spørreundersøkelse (*Questback*) for utsendelse til norske fotballklubber (N=279) i februar 2018. Spørreundersøkelsen ble distribuert per e-post til adressene klubbene har registrert i NFF-systemet.

Hensikten med spørreundersøkelsen var å kartlegge hvilke strategier norske fotballklubber har for å møte utfordringene knyttet til inkludering i fotballen, og å identifisere eksempler til etterfølgelse til bruk i prosjektets veilder (*toolkit*). Spørsmålsutvalget var basert på tidligere intervjuer og bestod av følgende fokusområder:

1. Informasjon om klubben;
2. Formelle klubbsystemer for inkludering;
3. Klubbens holdning til og begrunnelse for å jobbe med inkludering;
4. Støtteordninger/finansiering av inkluderingsprosjekter;
5. Erfaringer med samarbeidspartnere;
6. Eksempler til etterfølgelse (beste praksis).

² Denne rapporten omhandler funn knyttet til *økonomisk vanskeligstilte og marginaliserte*

I analysen av data brukte forskerne systematisk tekstkondensering³. Forskerne studerte først intervjuene for å få et generelt overblikk, samt påpeke overordnede temaer som ble diskutert i plenum, og videre kategorisert under flere temaer. Kodingen av dataene ble jevnlig tatt opp til diskusjon, og revurdert. Illustrative sitater ble gjennom denne prosessen også identifisert. De kvantitative dataene ble analysert og presentert i Excel.

Begrensninger

Forskerne har studert inkludering av økonomisk vanskeligstilte barn og ungdom i fotballklubber fra et organisatorisk perspektiv, og derfor satt søkelys på å innhente data fra fotballklubber og relevante interessenter innenfor og utenfor klubbene. Et fokus på individnivå hadde styrket prosjektet, men kunne ikke prioriteres av flere grunner, blant annet praktiske (tid), metodiske og etiske. Fokuset på det organisatoriske nivået er innenfor prosjektets mandat («*Terms of Reference*»).

³ Malterud, K., (2012) “Systematic text condensation: A strategy for qualitative analysis“. *Scandinavian Journal of Public Health* 40:795-805.

RESULTATER

I dette kapitlet presenteres studiens resultater og implikasjoner. Resultatene er strukturert under følgende fokusområder:

1. Systemer og strategier for inkludering av barn fra lavinntektsfamilier i norske fotballklubber
2. Barrierer for inkludering av barn fra lavinntektsfamilier i norske fotballklubber
3. Støtteordninger for inkluderingsprosjekter som omhandler barn fra lavinntektsfamilier
4. Samarbeid med relevante aktører

Eksempler på «beste praksis» fra norske fotballklubber presenteres under hvert fokusområde. Fokusområde 5, «Samarbeid mellom interessenter», blir spesielt vektlagt og knytter seg direkte punkt b) og c) i prosjektets mandat.

Noen av resultatene har sterke tilknytninger til studien om inkludering av flyktninger i fotballklubber (Straume et al. 2018). En referanse til prosjektets sluttrapport vil oppgis, der dette er relevant.

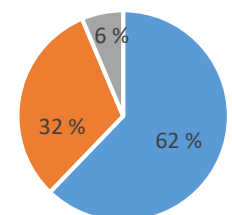
1. Systemer og strategier for inkludering av barn fra lavinntektsfamilier, i norske fotballklubber

Resultatene viser at alle klubbenes representanter uttrykker en genuin interesse for og forpliktelse til ideen om “fotball for alle”. Dette betyr i teorien, at *alle* skal ha muligheten til å føle tilhørighet til klubben, uavhengig av sosioøkonomisk eller annen status.

Som figur 2 viser, har over 60 % av klubbene i studien inkludering av barn fra lavinntektsfamilier som et uttalt mål for klubben. I tillegg anser de fleste klubbene seg som svært inkluderende og sier at trenere og ledere er opptatt av og oppmerksomme på klubbens inkluderingsmål (se figur 3). Dette er ofte beskrevet som en del av klubbens filosofi.

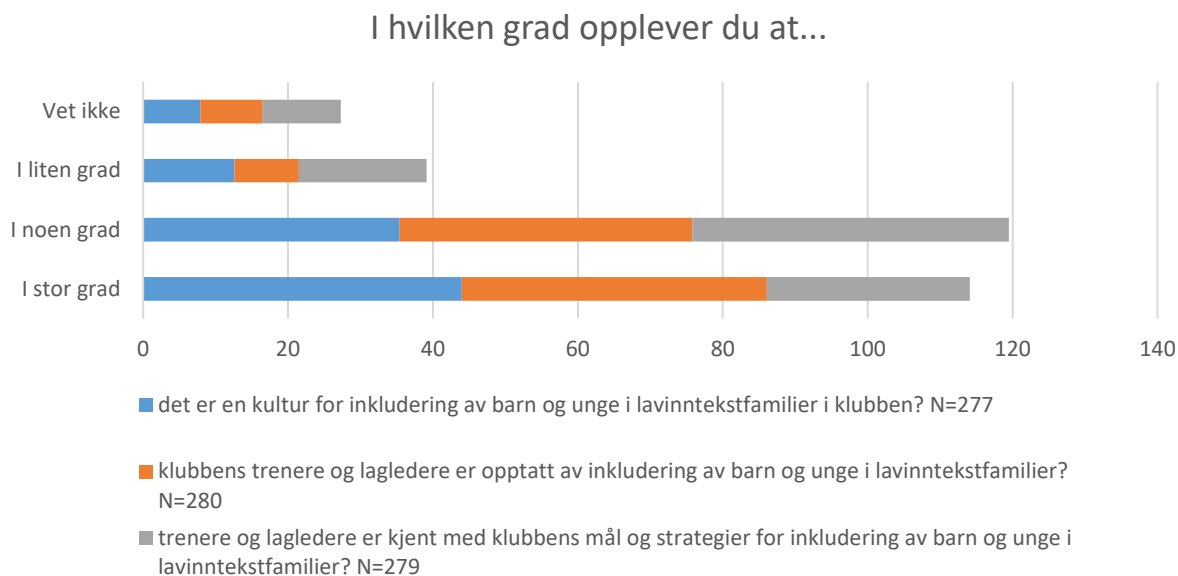
Er inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier et uttalt mål for klubben?

N=283

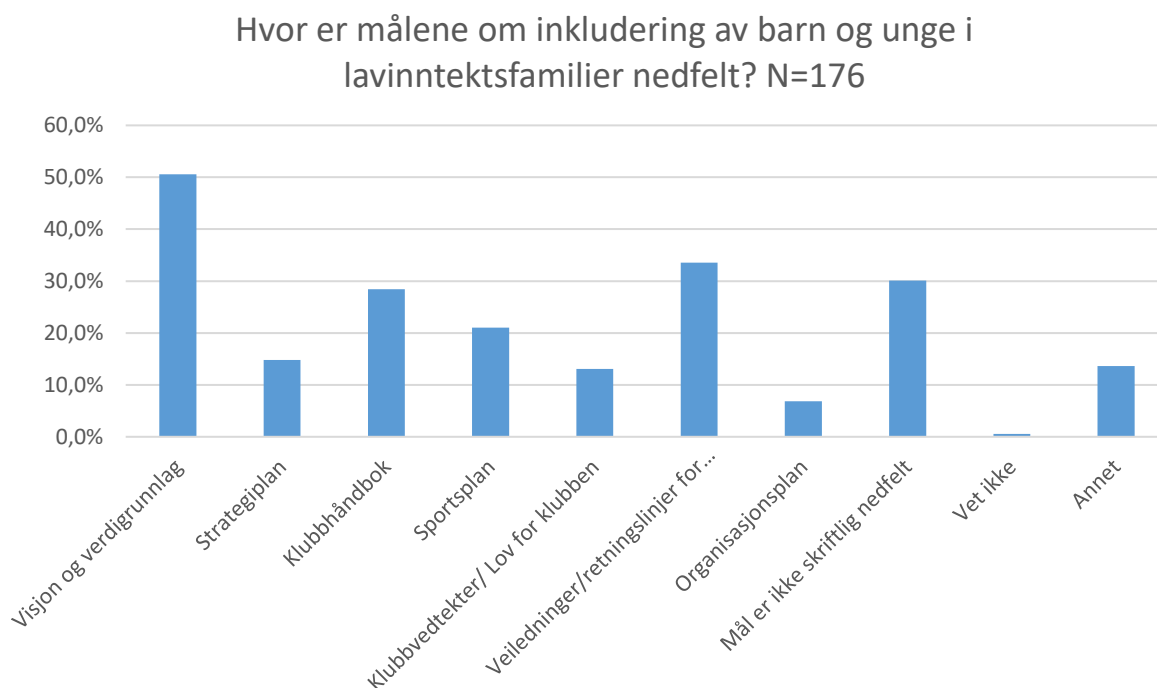
■ Ja ■ Nei ■ Vet ikke

Figur 2: Totalt 62,2 % (176) av klubbene har mål om inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier. Til sammenligning var det 10 % færre av klubbene (vel 50 %) som oppgav at inkludering av flyktninger var et uttalt mål for klubben.

Figur 3: Respondentene anser klubbene sine som svært inkluderende

På spørsmål om hvor disse uttalte målene er formalisert eller spesifisert, varierer klubbenes svar mellom klubbens visjoner og verdier (filosofi), håndbøker, retningslinjer, *toolkits*, sportsplaner til strategiske planer. Som illustrert i figur 4 under, svarer 30 % av respondentene at målene ikke er formaliserte. Dette kan brukes for å illustrere en generell oppfatning fra dette studiet; at norske fotballklubber ofte mangler en systematisk tilnærming til inkludering. Dette kan delvis forklares med at klubbene drives på frivillig basis, noen ganger ad hoc, og at det å bygge systemer ikke er en første prioritet.

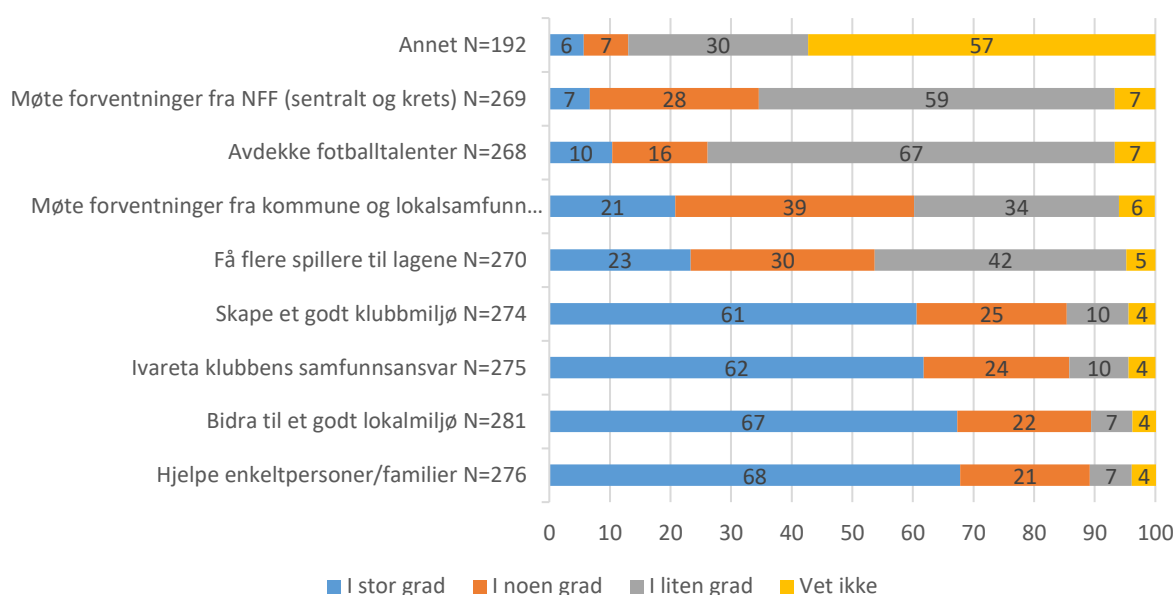

Figur 4: Hvor er målene for inkludering av barn og unge i lavinntekstfamilier nedfelt?

Som de to figurene over viser, rapporteres det generelt at klubbens kultur og verdier vektlegger inkludering av barn og unge fra lavinntektsfamilier. På spørsmål om bakgrunnen for klubbens engasjement med å inkludere barn fra lavinntektsfamilier, reflekteres kulturer og verdier i svarene (som vist i figur 5): det er et positivt bidrag for individer, fotballklubben og samfunnet.

I tillegg viser resultatene at klubbene forstår, aksepterer og er enige i forventningene fra omgivelsene (kommunen, regjeringen og folk generelt) om at frivillige organisasjoner har et spesielt ansvar for å jobbe med inkludering. Tabellen under viser at kun 21 % sier at bakgrunnen for arbeidet med inkludering av barn fra lavinntektsfamilier er å møte forventningene satt av kommunen/samfunnet, og kun 7 % sier det er for å møte NFF sine forventninger.

I hvilken grad ligger følgende til grunn for klubbens arbeid med inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier?

Figur 5: Hva er klubbens rasjonale for å jobbe for inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier?

I likhet med prosjektet om inkludering av flyktninger i norske fotballklubber, er et hovedfunn fra både de kvalitative og kvantitative dataene at systemer og strukturer i klubben er veldig viktig. Det er åpenbart at klubber som adopterer en bred og systematisk tilnærming til inkludering, ofte har mer suksess med sitt inkluderingsarbeid. Et klubbrevet (system) perspektiv på inkludering i stedet for et trenerdrevet (individ) perspektiv gjør inkluderingstiltak mer bærekraftige.

En fellesnevner for inkluderingsorienterte klubber er at de har prioriterte ressurser til inkluderingsprosjekter. Disse klubbene har dermed opplevd økt kompetanse innenfor inkludering, samt klart å skaffe nye ressurser. I tillegg til tilstrekkelige ressurser og inkluderingskompetanse, har disse klubbene internaliserte verdier i klubben som operasjonaliseres innenfor et solid system.

Både fotballkretser og klubber i denne studien har opplevd at det å bli en *Kvalitetsklubb*⁴, har ført til økt oppmerksomhet på inkludering og etablering av systematiske tilnærminger og kompetansebygging innad i klubben. I intervjuene referer de til denne prosessen som en «åpenbaring» med tanke på inkluderingsverdier, og viktigheten av et klubbrevet fremfor et trenerdrevet system.

Noen av klubbene involvert i studien har utviklet egne systemer for å støtte lavinntektsfamilier. Et eksempel er gjennom *inkluderingsfond* (beste praksis-eksempel 1), og et annet gjennom å sette av *Grasrotandelen*⁵ til å støtte lavinntektsfamilier i klubben.

På åpne spørsmål svarer mange klubber at for å unngå økonomisk eksklusjon og for å inkludere så mange barn som mulig, minimerer de medlems- og treningsavgifter, eller tilbyr familiemedlemskap til en rabattert pris. Et annet støttetiltak er å redusere treningsavgifter mot det å arbeide frivillig for klubben. Dette er formalisert i noen klubber, og foreldre er informert om at de kan «jobbe seg ut av» å betale treningsavgift. Dette er ikke en mulighet alle kan benytte seg av, for eksempel aleneforeldre, foreldre som har ugunstige arbeidstider, familier med flere barn og flyktninger som ikke kjenner frivillighetskonseptet.

Beste praksis-eksempel 1:

En klubb har etablert et *inkluderingsfond*, med egne vedtekter og eget styre. Hensikten med *inkluderingsfondet* er å støtte økonomisk vanskeligstilte barn, til for eksempel å delta på turneringer og kjøpe nødvendig fotballutstyr. Klubbmedlemmer kan søke støtte fra fondet, og styret behandler alle søknader med full konfidensialitet. Dette er et eksempel på et institusjonalisert støttesystem, som gjør klubben mindre avhengig av individer. Hvis for eksempel et barn ikke har tatt med mat eller penger på tur med fotballaget, kan treneren dekke kostnadene og få dem tilbakebetalt senere gjennom *inkluderingsfondet*. Det er hverken en byrde eller et personlig valg for treneren å støtte barnet eller ikke.

Utstyrskostnader er et tilbakevendende problem for mange lavinntektsfamilier. I noen klubber organiserer man sirkulering av brukt utstyr i lagene, via *Facebook*. Noen klubber promoterer også loppemarkeder som et sted der man kan få tak i billig utstyr.

Til tross for at de fleste klubber har en genuin interesse og forpliktelse til å inkludere barn fra lavinntektsfamilier, mangler flesteparten en systematisk tilnærming til inkludering av disse barna. I noen tilfeller er det vanlig at klubbene jobber ad hoc for å finne praktiske løsninger når spesifikke situasjoner oppstår.

Når løsninger og tiltak er innebygget i klubbens strategier og systemer, blir det mindre tilfeldig hvem som får støtte. Institusjonaliserte støttesystemer er derfor mer forutsigbare for både klubbene, trenerne og målgruppen.

⁴ NFF sitt ‘kvalitetsklubb’-konsept har som mål å styrke kvaliteten på fotballaktivitetene tilbudt gjennom klubber, fotballkretser og NFF. Klubber kan jobbe for ‘kvalitetsklubb’-sertifisering på tre ulike nivåer. Fokusområdene er aktivitet, organisasjon, kompetanse og verdier. <https://www.fotball.no/klubb-og-leder/kvalitetsklubb/>

⁵ *Grasrotandelen* er en ordning som gjør det mulig for spillere hos Norsk Tipping å gi 7 prosent av spillinnsatsen direkte til et lag eller en forening. Fra januar til august 2018 lå *Grasrotandelen* på 420 million kroner. Idrettsorganisasjoner fikk den største andelen på 234,2 million kroner. *Grasrotandelen* er derfor en stor økonomisk støtte for idrettsklubber. <https://www.norsk-tipping.no/grasrotandelen>

2. Barrierer for inkludering av barn fra lavinntektsfamilier i norske fotballklubber

Den åpenbare årsaken til økonomisk eksklusjon av barn fra lavinntektsfamilier i norske fotballklubber er *økonomi*. Klubben anerkjenner dette, og som konsekvens er ofte det mest populære tiltaket i møte med denne barrieren å redusere gebyrer/kostnader for å delta i fotball, samt tilby økonomisk støtte i forbindelse med turneringer og reiser i regi av klubben.

Et voksende problem er kostnadene knyttet til ekstraaktiviteter arrangert av klubben, som for eksempel turneringer, treningsleirer, ekstratreninger, fotballfritidsaktiviteter (FFO), og ekstra idrettsutstyr som klubbjakker osv. Selv om man ikke trenger alle disse tingene, kan det oppleves som ekskluderende å ikke kunne betale for ekstratjenester. Klubbene anser dette som problematisk, men de fleste sliter med å finne løsninger. Det er klart at fokus på å redusere kostnader kan komme i konflikt med klubbens arbeid med spillerutvikling, som i voksende grad krever tilleggsaktiviteter, og dermed tilleggskostnader.

Et undersøkelse foretatt av NFF i 2017 viser at den grunnleggende kostnaden (medlemskap, treningsavgift og turneringsdeltagelse) for å spille på et fotballag i Norge er relativt lav sammenliknet med andre idretter (Norges Fotballforbund 2017). Det fremkommer samtidig at det er mer kostbart å være involvert i ungdomsfotballen enn barnefotballen, og at deltagelse i begge stadig blir dyrere. Man ser at færre barn av lavinntektsfamilier er involvert i fotball (eller andre idretter) i utgangspunktet, og at klubber synes det er vanskelig å nå ut til målgruppen. Å spre informasjon om støtteordninger for barn fra lavinntektsfamilier som ikke er involvert i fotball, er derfor et viktig steg i dette arbeidet. Følgende sitat fra en klubb illustrerer realiteten for mange klubber som jobber med inkludering:

Klubben går ut og kommuniserer at alle skal få være med i forbindelse med betaling av kontingent og treningsavgifter. Det betyr at barn og ungdom skal få drive med idrett uavhengig av familiens økonomi. Sliter man med å betale medlems- og treningsavgiften, så finner vi derfor en løsning på det etter individuell vurdering i hvert tilfelle. Dette betyr alt fra delbetalingsmuligheter, avkortning eller fritak for treningsavgifter, deltageravgifter på ekstratilbud som fotballskoler) og gratis medlemskap. Dette fungerer godt i de tilfeller vi får kontakt med foresatte. Hovedutfordringen er at det kan være tilfeller der noen slutter uten at de oppgir at det er økonomi som er årsaken, og uten at vi får kontakt med noen foresatte eller andre voksne i nærmiljøet som kan formidle at vi har tilbud om ordninger for lavinntektsfamilier.

Klubbene i denne studien legger frem tre hovedbarrierer for inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier. Disse vil diskuteres under følgende punkter:

- a. Utfordringer med å identifisere barn og unge i lavinntektsfamilier
- b. Flyktninger som økonomisk ekskludert fra fotball
- c. Økonomiske barrierer som årsak til frafall i fotball

Utfordringer med å identifisere barn og unge i lavinntektsfamilier

Klubbene sier de ofte sliter med å identifisere barn og unge i lavinntektsfamilier siden. Det er ikke åpenbart hvem som tilhører denne gruppen, og dens dynamiske karakter kan gjøre at situasjoner endrer seg over natten. Noen klubber sier det er vanskelig å vite hvor skillet går

mellom ‘fattige’ og de ‘litt mindre fattige’, og som konsekvens, hvem man skal inkludere i målgruppen.

Størrelse er åpenbart viktig, både med tanke på klubb og lokalsamfunn. Noen klubber er lokalisert i kommuner der alle kjenner hverandre, vet hvem som er lavinntektsfamilier og prøver å legge til rette for at alle inkluderes uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn. Som vist i sitatet over, erfarer andre klubber at barn (eller deres foreldre) dropper ut av fotballen fordi de ikke klarer å betale kostnadene knyttet til aktiviteten.

Flere klubber understreker at det å ha økonomiske vansker kan være stigmatiserende i Norge i dag, noen vil også oppleve det som skamfullt. I flere av intervjuene og i spørreundersøkelsen nevnes diskresjon som viktig for klubbens håndtering av medlemmers økonomiske utfordringer.

Generelt har klubber få systematiske måter å identifisere barn fra lavinntektsfamilier på. Når et barn blir medlem av en klubb, er det noen indikatorer man kan se etter, for eksempel mangel på faste betalinger. Mange klubber er likevel avhengig av at foreldre og andre instanser (skoler osv.) tar ansvar og kontakter klubben for å informere om økonomiske utfordringer.

Noen nevnte det å ha to eller flere voksne som ansvarlige for hvert lag som en styrke i identifiseringen av barn som trenger økonomisk støtte. Mange klubber sa også at de er avhengig av trenere som er observante.

En annen utfordring som ble identifisert var inkludering av barn fra lavinntektsfamilier i områder med høy sosioøkonomisk status, hvor det å tilhøre en lavinntektsstatus kan oppleves enda vanskeligere og føre til eksklusjon.

Det ble nevnt i innledningen at over halvparten (53.4 %) av barn og unge i lavinntektsfamilier har innvandrerbakgrunn. Klubbene argumenterer at det er relativt sett enklere å identifisere disse barna og å se etter muligheter for løsninger og støtte gjennom ulike støtteordninger, særlig om de i tillegg har flyktningstatus.

Flyktninger⁶ som økonomisk vanskeligstilte

Kostnadene knyttet til deltagelse er et spesielt problem for flyktninger som normalt tilhører lavinntektsgruppen. Muligheten til å delta i fotballaktivitet er begrenset dersom en må betale fulle medlems- og treningsavgifter. Med tanke på at deltagelse i fritidsaktiviteter er viktig for inkludering av flyktninger, har noen kommuner utviklet systemer som gir alle flyktningbarn muligheten til å delta i minimum en fritidsaktivitet, som fotball. Kommunen dekker medlemskontingenten og nødvendig utstyr. I en av kommunene som deltok i studien, støtter Flyktningetjenesten fritidsaktiviteter for flyktningbarn i kommunen med inntil 5000 kr i året, i tillegg til inntil 1500 kr for nødvendig utstyr. Kommunene har ulike måter å organisere dette på.

En av våre informanter kommenterte at en slik ordning også burde inkluderes automatisk i støttepakken fra NAV som gis til økonomisk vanskeligstilte familier. Dette både for å redusere

⁶ Inkludering av flyktninger i norske fotballklubber diskuteres i dybde i Rapport 1: https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2558384/WP_2018_02.pdf?sequence=1

byrden av å søke om ekstra støtte og for å forebygge eksklusjon fra idrett på bakgrunn av manglende informasjon rundt støtteordninger.

Klubbene mener at det gis betydelig mer oppmerksomhet og finansiering til økonomisk vanskeligstilte flyktninger, sammenliknet med andre økonomisk vanskeligstilte barn. Følgelig, bør det fokuseres mer også på inkludering av etnisk norske barn fra lavinntektsfamilier. På en annen side, sier noen av klubbene at lavinntektsfamilier med særlige økonomiske utfordringer sannsynligvis er i kontakt med offentlige tjenester og tildeles støtte uten at fotballklubben er involvert. Resultat kan være at det er muligens de ‘litt mindre fattige’ familiene som er vanskeligst å identifisere og hjelpe.

Frafall som resultat av økonomi?

Mange av klubbene i studien sier de mistenker at barn melder seg ut av fotballen på grunn av økonomi, uten at de kan fastslå det sikkert.

Kun en av studiens klubber har undersøkt grunnene til at barn dropper ut av fotballen. Denne klubben har etablert en ungdomskomite som, med tillatelse fra foreldrene, kontakter barn og unge for å spørre hvorfor de bestemte seg for å slutte med fotball.

Andre klubber har inntrykk av at barn er lojale mot sine familier og oppgir andre grunner enn økonomiske for å slutte, muligens som en forsvarsmekanisme. Dette burde undersøkes videre.

3. Støtteordninger for inkluderingsprosjekter som omhandler barn fra lavinntektsfamilier

En stor utfordring for mange klubber er manglende kunnskap om støtteordninger rettet mot barn fra lavinntektsfamilier⁷. Intervjudataene viser at klubbene etterspør mer informasjon om disse mulighetene, og at kommunikasjon mellom potensielle bidragsytere og klubber i mange tilfeller er så og si fraværende.

De klubbene som har kjennskap til støttemuligheter sier at søknadsprosessene er krevende, og ikke en førsteprioritet. I tillegg mangler flere klubber personalressurser og har kun frivillige. En søknadsprosess og dens oppfølging vil som følge være for krevende til å fungere i praksis. Informantene etterspør generelt mindre kompliserte og mer tilgjengelige finansieringsmuligheter enn de som finnes i dag.

Dette problemet kan illustreres i følgende sitat fra en av klubbene:

Dagens støtteordninger krever for mye både fra de som skal få støtte og for klubbene (...) nesten ingen [foreldre] vil legge frem hele forløpet. De lar heller være å betale og håper dette går bra, eller de tar barna ut fra idretten. Ingen ønsker å legge frem at de ikke har penger for å betale. Vi ser at vi mister noen hver gang det utfaktureres treningsavgifter. Vi prøver på best mulig måte å være oppmerksomme og følge opp, men det er en tidkrevende jobb som ofte plasseres 'bakerst i køen' i en travel klubbhverdag. Vi mister spillere på denne måten, og barna får ikke tilbudet de burde få.

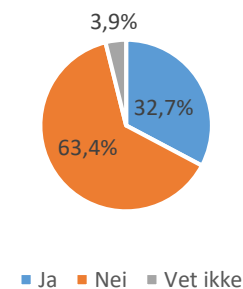
Som resultatene fra studiet av inkludering av flyktninger også viste opplever klubber med et innarbeidet system for inkludering mer suksess i forbindelse med å søke støtte/finansiering.

I denne delen av studiet ser en at støtteordninger for inkludering av barn fra lavinntektsfamilier er mindre kjent i klubbene enn støtteordninger for inkludering av flyktninger.

En stor andel av spørsmålene i den nettbaserte undersøkelsen, omhandlet finansiering og støtteordninger. Som figur 6 viser, hadde kun en tredjedel (33 %) av klubbene søkt om støtte til prosjekter for inkludering av barn fra lavinntektsfamilier. Av klubbene som hadde søkt, var kommunen hovedmottaker for disse søknadene (61,3 %). Utover dette hadde 15,1 % søkt støtte fra BufDir, og resten (23 %) fra andre kilder som for eksempel fylket, privatsektor og andre subsidier (se figur 7).

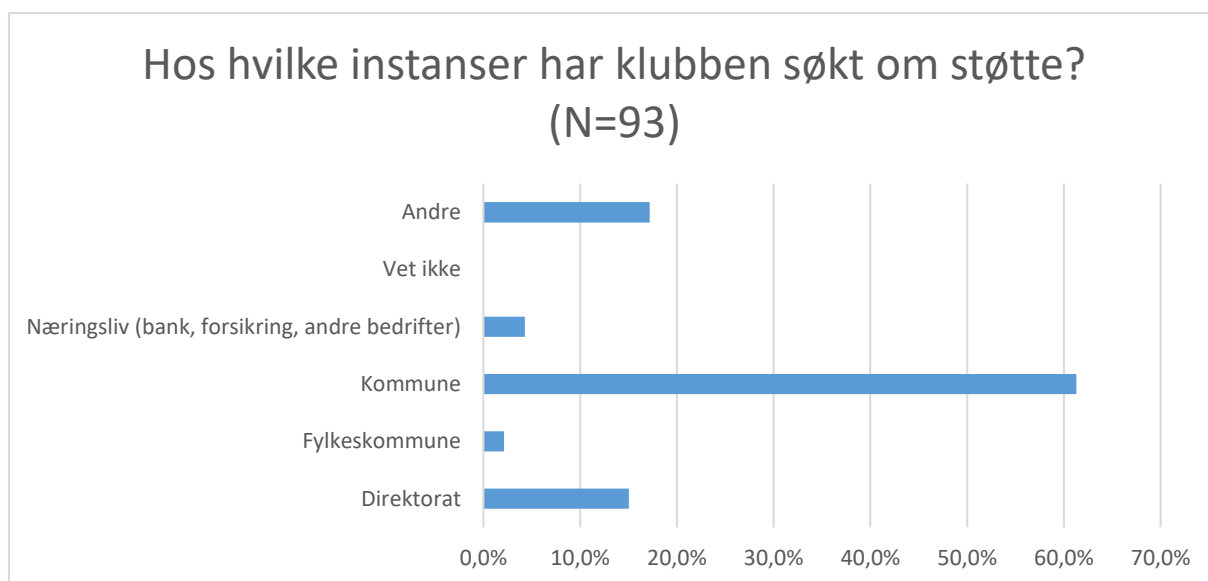
Har klubben søkt om støtte/tilskudd til inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier?

N=284

Figur 6: Har klubben søkt om støtte/tilskudd til inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier?

⁷ Følgelig kan dette delkapitlet komme under “barrierer”-tittelen over

Figur 7: Hos hvilke instanser har klubben søkt om støtte til inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier?

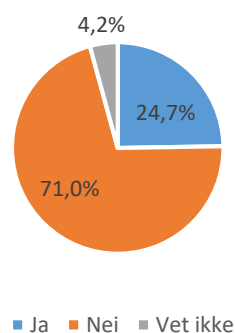
24,6 % av klubbene svarte ja på spørsmål om de hadde mottatt tilskuddsmidler for inkludering av økonomisk vanskeligstilte barn og unge de siste to årene (se figur 8). Sett i sammenheng, viser figur 6 og 8 at det lønner seg å søke tilskudd til inkluderingstiltak i og med at 24,7 % av de 32,7 % som søkte, fikk innvilget støtte.

Klubbene ble videre spurt om hva de brukte tilskuddsmidler på. Som figur 9 viser ble en stor andel brukt på barn og unges deltagelse/aktivitet. Klubber mottok også støtte til organisering av aktiviteter som fotballskoler og turneringer.

Som resultatene fra studiet av inkludering av flyktninger også viste (Straume et. al.

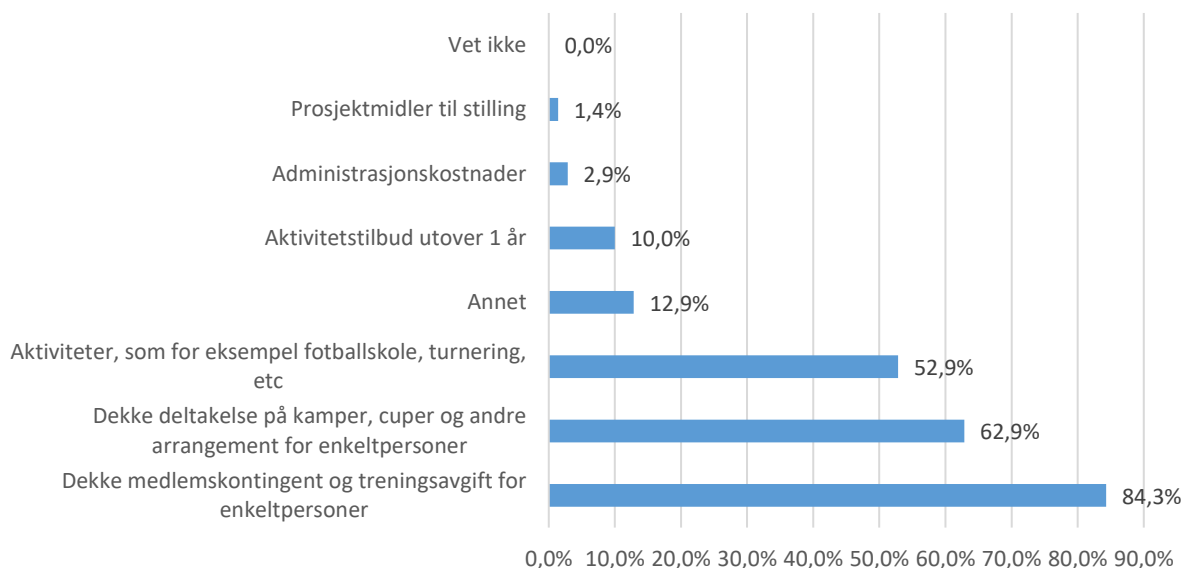
2018), er det klart at støtteperioden ofte ikke overskrider et år, og at midler som regel går til øremerkede prosjekter. For klubbene var dette til tider frustrerende da det gjorde det vanskelig å lage langsiktige og bærekraftige planer med begrensede midler.

Har klubben mottatt tilskuddsmidler til inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier de siste to årene? (N=284)

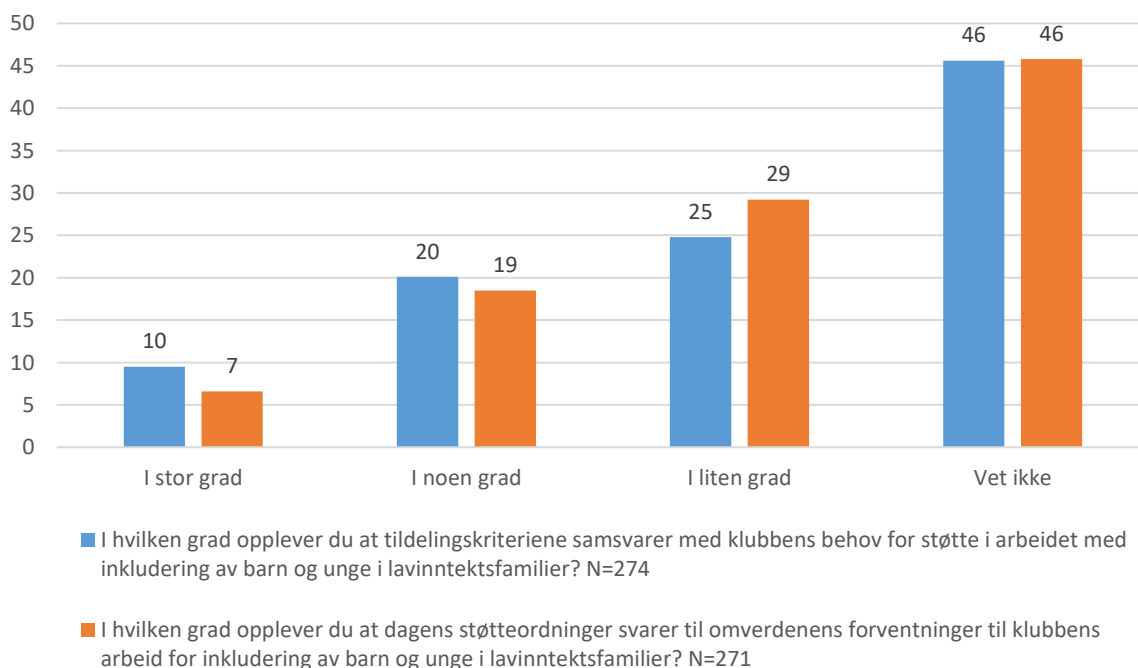
Figur 8: Har klubben mottatt tilskuddsmidler til inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier de siste to årene?

Hvordan ble midlene brukt? (N=70)

Figur 9: Klubbene rapporterer at mesteparten av støtten går til å dekke utgifter i forbindelse med individuell deltakelse.

Tatt i betraktning klubbenes manglende kunnskap om eksisterende støtteordninger, er det ikke overraskende at majoriteten ikke vet om søknadskriteriene korresponderer med klubbens behov for prosjektstøtte til barn og unge i lavinntektsfamilier (se figur 10 under). Flesteparten av klubbene vet heller ikke om søknadskriteriene korresponderer med samfunnets forventninger til klubbens inkluderingsarbeid.

Figur 10: Grad av overlegg mellom søknadskriterier og klubbens behov for støtte.

Klubbene etterspør mindre byråkratiske og komplekse søknadsprosesser. To hovedpoenger var at det er vanskelig å navigere mellom ulike finansieringsmuligheter og at det ofte er de største klubbene med fast ansatte, som får søkt på midler. Den generelle oppfatningen er at støtteordninger kan koordineres på en bedre måte. Dette ved for eksempel at det opprettes en nettbasert portal med informasjon, veiledning og tips om søknadsprosessen og hvilke støtteordninger som finnes. I tillegg etterspør klubbene at NFF gir retningslinjer, maler og assistanse, særlig til de klubbene som mangler menneskelige ressurser. Klubbene mener også at midler burde gjøres tilgjengelig for langtidsprosjekter. En informant uttalte følgende:

[Vi trenger midler] som kan dekke medlemskap og treningsavgifter. Det er håpløst når man får 200.000 til ferietiltak i 2 dager for 40 fattige barn, mens en aktivitetskontingent som vil gi aktivitet hver dag, hele året, sammen med klassekompisene ikke støttes.

En liknende uttalelse fra en annen klubb:

Ofte er eksisterende støtteordninger rettet mot prosjekter, eller "gimmicker" som man kan gjennomføre i en kortvarige periode. For inkludering av fattige er behovet oftere å få dekket medlemskontingent/treningsavgift, utstyr og reiser. Disse får man sjelden anledning til å søke om å få dekket. Skal de som har behov for å benytte seg av dekket kostnad faktisk benytte seg av muligheten må terskelen for å søke være lavest mulig.

4. Samarbeid med relevante aktører

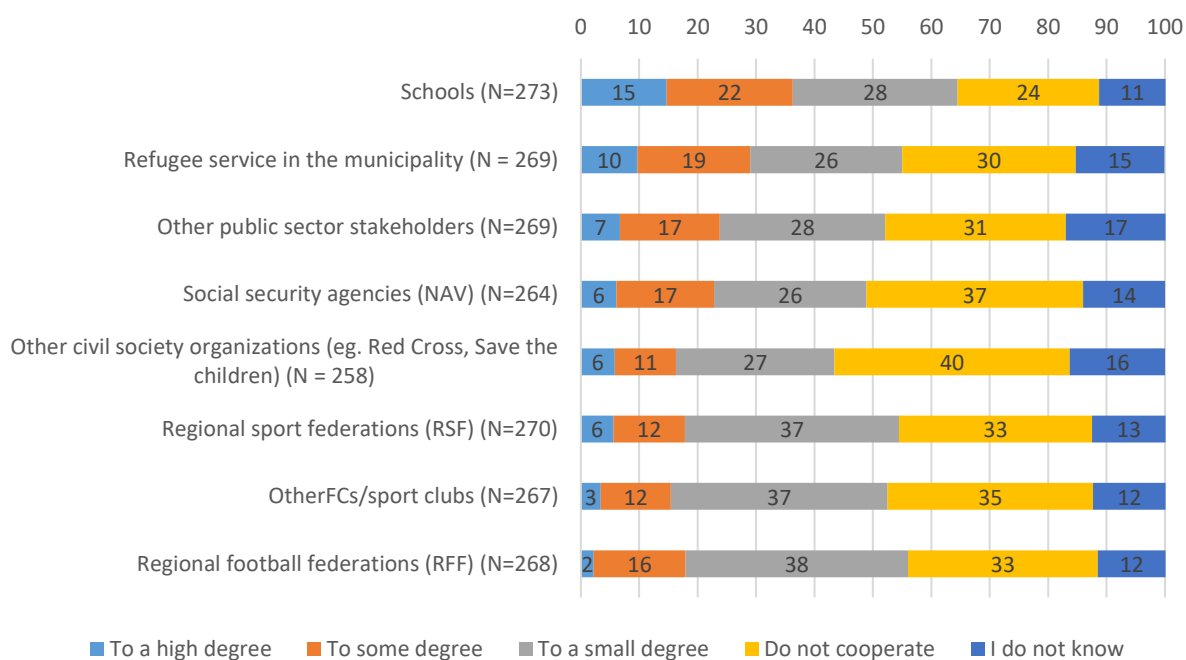
Under intervjuene utpekte klubbene forskjellige aktører som er viktige samarbeidspartnere i arbeidet med inkludering i fotball (se figur 11). Blant disse er aktører fra offentlig, frivillig og privat sektor, både organisasjoner og enkeltindivider.

Figur 11: Fotballklubbers samarbeidspartnere i inkludering av barn og unge i lavinntektsfamilier

I spørreundersøkelsen ble klubbene bedt om å svare på i hvilken grad de samarbeidet med ulike partnere (identifisert under intervjuene). Som figur 12 viser, er det i liten grad er samarbeid mellom klubbene og de fleste aktørene, med unntak av skoler og flyktningtjenesten i kommunen. Sistnevnte viser at klubbene arbeid med inkludering av barn fra lavinntektsfamilier går hånd i hånd med inkludering av flyktninger.

I hvilken grad bidrar samarbeidet med følgende aktører til klubbens arbeid med inkludering av barn fra lavinntektsfamilier?

Figur 12: I hvilken grad bidrar samarbeidet med ulike aktører til inkludering av barn og unge fra lavinntektsfamilier i klubben?

De følgende delkapitlene vil ta for seg hver enkelt samarbeidspartner, og presentere eksempler til etterfølgelse (beste praksis). Det vil legges vekt på to spesifikke punkter i prosjektets mandat (*Terms of Reference*), nemlig b) å identifisere styrker og svakheter ved samarbeidet med relevante interessenter (for eks. fotballklubber, kommuner, skoler og andre) og c) å identifisere institusjonelle suksesskriterier, inkludert implementeringsstrategier og mekanismer for samhandling mellom ulike aktører.

Aktører fra offentlig sektor

Skoler og skolefritidsordninger

Samarbeidet mellom klubber og skoler varierte stort, fra uformelt og personlig engasjement blant enkelte lærere, til formaliserte samarbeid. Klubbene understrekte følgende:

Styrker i samarbeidet mellom fotballklubben og lokale skoler:

- Skoler og lærere ser barna jevnlig og kjenner godt til barnas familiesituasjoner.
- Skoler og lærere kan assistere med å spre informasjon på vegne av klubben (særlig viktig når målgruppen er fra minoritetsbefolkningen (spesifikt flyktninger og flyktningjenter)).

Utfordringer i samarbeidet mellom fotballklubben og lokale skoler:

- Skoler må forholde seg til strenge taushetsregler og kan kun informere barna og foreldrene om mulighetene i og rundt klubben, ikke vice versa.
- Skoler og lærere har ofte manglende kunnskap om klubbene i distriktet og deler derfor ikke informasjon om klubben.
- Skolene initierer få systematiske og formelle tiltak for å samarbeide med klubbene, da mye er avhengig av private initiativ fra lærere og deres personlige kontakter i klubben (om noen).

Institusjonelle suksesskriterier

- Styrket forhold mellom klubben (og trenere) og skolene slik at skolene vet hva det koster å være medlem i klubben og informerer barna og deres foreldre.
- Skoler og lærere er informert om tilgjengelige støtteordninger for barn og unge i lavinntektsfamilier.

Kommuner og sosialtjenester (flyktningetjeneste, NAV)

Klubbene som deltok i studien har svært ulike erfaringer om samarbeid med kommunen. Noen klubber tilhører kommuner som har iverksatt systemer for støtteordninger som er lettvinne og lite byråkratiske. Disse klubbene peker på det lokale idrettsrådet som nøkkelpartner og et viktig ledd mellom klubben og kommunens tjenester. Dataene gir eksempler på situasjoner der samarbeid med forskjellige aktører har ført til fremskaffing av midler og åpnet for flere muligheter for inkluderingstiltak.

I Norge får lavinntektsfamilier økonomisk støtte fra NAV slik at enkeltpersoners eller familiens inntekt er sikret på midlertidig basis. Støtte fra NAV inkluderer også til en viss grad dekning av kostnader knyttet til deltagelse i fritidsaktivitet. Det er familien selv som må søke denne støtten fra NAV. De fleste klubbene har kjennskap til disse ordningene, og noen informerer aktuelle foreldre om denne muligheten.

Flere klubber etterspør tettere samarbeid med NAV og offentlig sektor forøvrig. Dette i tro om at det vil gi effektive partnerskap og styrke inkluderingstiltak i fotballen. Igjen er det tydelig at en systematisk tilnærming til inkludering er å anbefale.

Noen klubber forteller at de har et tett samarbeid med fylkeskommunen (se beste praksis eksempel 3), men de fleste opplever denne aktøren som «langt unna» klubbens hverdagsaktivitet, og mest relevant i forbindelse med økonomisk støtte til konkrete prosjekter.

For å unngå personavhengighet, foreslår en informant fra det offentlige at klubber arbeider med en kartlegging av hvilke utfordringer de står overfor og hvilke aktører man kan samarbeide med for å løse disse over tid. På denne måten kan klubber forankre samarbeidet med lokale aktører og bygge på lokalkompetanse for å redusere avhengigheten av enkeltindivider.

Styrker i samarbeidet mellom fotballklubbene og kommunen og sosialtjenester:

- Klubbene i studien anerkjenner viktigheten av å samarbeide med NAV i arbeidet med barn og unge i lavinntektsfamilier.

- Kommunen har ansvar for å tilby sosiale tjenester, og kjenner derfor til hvilke barn og unge som tilhører lavinntektsfamilier og er ofte i jevn kontakt med disse familiene.
- Kommunen har oversikt over støtteordninger både lokalt og nasjonalt, og kan gi råd i forbindelse med søknadsprosesser.
- Lokale idrettsråd er i en god posisjon til å få frem fotballklubber i spørsmål relatert til inkludering i fotball.
- Noen kommuner har utviklet støttesystemer som gir alle flyktningbarn muligheten til å delta i minst en fritidsaktivitet, som for eks. fotball. Kommunen dekker da medlemskap og nødvendig utstyr. I en kommune dekket flyktingetjenesten kostnadene av å delta i en aktivitet med opptil 5000 kr årlig, for alle barn under 18 år, med flyktingebakgrunn. De dekket også inntil 1500 kr årlig for utstyrs kostnader i forbindelse med aktivitet.
- Kommunen kan koordinere initiativ (som utstyrs lageret *BUA* i beste praksis-eksempel 2 og aktivitetskortet i beste praksis-eksempel 3) med flere interessenter (barn og familier i tillegg til idrettsklubber).

Utfordringer i samarbeidet mellom fotballklubben og kommunen og sosialtjenester:

- Byråkratiske og komplekse søknadsprosesser er vanskelige å håndtere for frivillige organisasjoner.
- Klubber har vanligvis ikke formelle avtaler med NAV rundt inkludering av barn og unge fra lavinntektsfamilier.
- Noen stiller spørsmålsteget ved om det burde tillegges klubbene å ha ansvar for deler av prosessen (identifisere målgruppen, søke midler osv.). De foreslår at hele prosessen burde gå gjennom velferdssystemet, spesifikt NAV.
- Det er vanskelig for klubbene å identifisere målgruppen, og like vanskelige å finne løsninger som ikke stigmatiserer eller avslører hvilke familier som er økonomisk vanskeligstilte.
- Mange klubber betaler høye summer for å leie fotballbaner fra kommunen. Dette resulterer i et større behov for inntekt og derfor høyere treningsavgifter.

Institusjonelle suksesskriterier:

- Kommunen, lokale sivilsamfunnsorganisasjoner eller klubber har systemer på plass som tilbyr idrettsutstyr til barn fra lavinntektsfamilier.
- Kommunen og dens sosiale tjenester initierer kontakt med klubber og legger til rette for samarbeidsarenaer.
- Klubber kan bruke offentlige fotballbaner gratis (eller til en redusert pris) og kan dermed holde treningsavgifter på minimumsnivå.
- De ulike rollene er avklarte og tydelig definerte.

Beste praksis-eksempel 2:

BUA er et nasjonalt forbund etablert i 2014, hvis mål er å bidra til inkludering og økt deltagelse i aktiviteter for barn og unge, uavhengig av sosioøkonomisk status. Dette gjør forbundet gjennom å styrke og synliggjøre mulighetene som finnes for å låne idrett- og fritidsutstyr, og bistår utstyrssentraler. Utstyrssentralene er ofte administrert av kommunale tjenester og åpne for alle i kommunen.

Beste praksis-eksempel 3:

En av kommunene i denne studien har initiert et pilotprosjekt, *aktivetskortet*, rettet mot flyktningbarn fra 0 til 17 år. Prosjektet gir barnet (+1) tilgang til mange ulike fasiliteter (svømmehall, kino, fotballstadion osv.) og gjennom det, erfaringer de ellers ikke ville hatt tilgang til.

En av fylkene i studien administrerte 13-14 aktivitetsfond som prioriterte spesielt innvandrere og lavinntektsfamilier. Idrettskretsen hadde rolle som rådgivende partner i tildelingsprosessen.

Frivillig sektor

I studiet inkluderes aktører fra norsk idrett (NFF sentralt, fotballkretsen, idrettskretsen, og andre fotballklubber) i kategorien frivillig sektor. Kategorien består også av sivilsamfunnsorganisasjoner (Røde Kors, Lions).

Klubber samarbeider med disse aktørene på ulike måter, både gjennom spesifikke prosjekter og i forbindelse med å søke om finansielle midler og å løse praktiske oppgaver.

NFF (Sentralt)

Styrker i samarbeidet mellom fotballklubbene og NFF sentralt:

- NFF utvikler strategier og implementeringsplaner som klubbene må følge.
- NFF administrerer stipendmuligheter som klubbene kan søke på.
- NFF sitter på ekspertise som kan støtte klubbene i å utvikle gode strategier for inkludering.

Utfordringer i samarbeidet mellom fotballklubbene og NFF sentralt:

- Klubbene mener det er stor avstand mellom NFFs sentrale administrasjon og klubbene på grasrotnivå. Ekspertisen NFF besitter blir derfor regnet som “utilgjengelig”.
- Søknadsprosessene i forbindelse med støtteordninger oppfattes som byråkratiske og vanskelige for frivillige klubber å håndtere.

Institusjonelle suksesskriterier:

- Klare systemer og strategier som klubbene enkelt kan følge opp.
- Ressurser (menneskelige og økonomiske) til støtte for klubbene i fremskaffelse av finansielle midler.

Idrettskretser og fotballkretser

Styrker i samarbeidet mellom fotballklubbene, idrettskretser og fotballkretser:

- Idrettskretser og fotballkretser er offisielle representanter for idrett generelt og fotball spesielt og kan derfor ta på seg koordinerende roller ved for eksempel å tilrettelegge for møter mellom klubber, gi råd og retningslinjer og/eller initiere prosjekter i både kommuner og klubber, og bistå med å oppsøke finansieringsmuligheter.
- Idrettskretser og fotballkretser kan være mellomledd mellom klubber, offentlige tjenester og/eller andre interessenter.
- Samarbeid gjennom idrettskretser og fotballkretser reduserer den administrative byrden for klubben.

Utfordringer i samarbeidet mellom fotballklubbene, idrettskretser og fotballkretser:

- Noen klubber opplever stor avstand mellom deres hverdagsaktiviteter og idrettskrets/fotballkrets.
- Fotballkretsens relasjon til klubber er avhengig av hvilke økonomiske og menneskelige ressurser som er tilgjengelige i kretsen.

Institusjonelle suksesskriterier:

- Idrettskretser og fotballkretser påtar seg roller som regionale koordinatorene, og tilrettelegger for arenaer der klubber kan møtes, dele erfaringer og igangsette samarbeid/delt innsats.
- Fotballkretsen støtter klubbene på forskjellige måter, for eksempel ved å informere om støtteordninger og hvordan gjennomføre søknadsprosessen.

Beste praksis-eksempel 4:

I en region, hadde idrettskretsen en ansatt i en inkluderingsstilling, delvis sponset av fylkeskommunen. Stillingen hadde fokus på inkludering gjennom idrett. En viktig del av arbeidsporteføljen var å gå gjennom hver enkelt bevilgningssøknad til NIFs inkluderingsfond fra klubbene i regionen, og å være NIFs rådgivende partner i tildelingsprosessen.

Andre sivilsamfunnsorganisasjoner

Styrker i samarbeidet mellom fotballklubbene og sivilsamfunnsorganisasjoner:

- Mange sivilsamfunnsorganisasjoner kjenner til inkluderingsarbeid, jobber med samme målgrupper og kan bistå klubbene i inkluderingsarbeid.
- Sivilsamfunnsorganisasjoner er basert på frivillighet og (til forskjell fra offentlig sektor) er tilgjengelige etter normal arbeidstid.
- I noen lokalsamfunn har frivillige organisasjoner (inkludert frivillige idrettsklubber) allerede en sentral rolle, og samarbeid er allerede etablert.

Utfordringer i samarbeidet mellom fotballklubbene og sivilsamfunnsorganisasjoner:

- Fordi sivilsamfunnsorganisasjoner er basert på frivillighet, kan det være vanskelig å engasjere enkeltpersoner.
- Det finnes relativt få systematiske og formaliserte samarbeidstiltak mellom klubber og sivilsamfunnsorganisasjoner.

Institusjonelle suksesskriterier:

- Klubber og sivilsamfunnsorganisasjoner deler kunnskap og erfaring med hverandre.
- Klubber har klare strategier og handlingsplaner, som viser hvilke organisasjoner i lokalsamfunnet er aktuelle å samarbeide med.

Privat sektor

Mesteparten av samarbeidet mellom klubber og privat sektor er i form av økonomisk støtte til konkrete prosjekter: turneringer, fotballskoler, støtte til gratis aktiviteter i løpet av fellesferier (for eks. en helgetur til en by i nærheten, eller en fornøylespark) (se beste praksis-eksempel 5) osv.

Styrker i samarbeidet mellom fotballklubbene og privat sektor:

- Aktører fra privat sektor kan tilby økonomisk støtte til klubber.
- Privat sektor kan handle raskt og med mindre byråkrati enn offentlig sektor.
- Klubber kan være verdifulle sponsorobjekter som firmaer kan bruke til å belyse sitt samfunnsansvar.

Utfordringer i samarbeidet mellom fotballklubbene og privat sektor:

- Økonomisk støtte er ofte prosjektbasert eller prioriterer enkeltinnslag. Klubber trenger midler til daglig og bærekraftigaktivitet.

Institusjonelle suksesskriterier:

- Klare strategier fra klubbens side, hva gjelder etableringen av partnerskap, men også knyttet til det å sikre midler for langsiktige prosjekter og daglige og bærekraftige aktiviteter.
- Privat sektor kan ha systematisk inkluderingsarbeid som et krav for at klubben kan motta støtte.

Beste praksis-eksempel 5:

En klubb forklarte hvordan de i løpet av de siste to årene har organisert sommerferie-turer for barn (flyktninger og lavinntekt) som ikke har mulighet til å dra på ferie, grunnet økonomiske vansker. Ulike firmaer som klubben allerede samarbeidet med, sponset turene. Klubben mente at interessen for slike partnerskap stadig øker, i og med at flere barn i Norge faller innunder denne målgruppen.

KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER TIL NFF

Basert på studiens hovedfunn, presenteres følgende anbefalinger til Norges Fotballforbund (NFF):

1. NFF burde oppfordre til brede og systematiske klubb-drevne tilnærminger til inkluderingsarbeid, på alle nivåer i organisasjonen.
 - a. Klubb-drevne tilnærminger kan oppfordres gjennom systematisk arbeid med hver enkelt klubbs verdisystem. NFF har allerede arbeidet med dette gjennom kvalitetsklubb-sertifiseringen, og videre vektlegging kan integreres inn i kvalitetsklubb-konseptet.
 - b. En systematisk tilnærming til inkludering burde også inkludere informasjonsdeling, tilpasning av regler og kompetansebygging.
2. Det burde være mulig for klubber å dele opp medlemskontingenten i flere betalinger, enten per måned eller kvartal. Dette må aktiveres i det elektroniske betalingssystemet.
3. NFF burde undersøke mulighetene for å sikre bedre avtaler om baneleie mellom klubber og kommuner. Klubbene burde samarbeide med andre idrettsklubber og idrettsråd på dette området.
4. NFF burde jobbe for at søknadsprosessene for finansielle midler forenkles for klubbene. Informasjon og retningslinjer burde gjøres tilgjengelig på nett, og søkere burde få praktisk bistand fra NFF.
5. Midler burde gjøres tilgjengelig for langtidsprosjekter (færre enkelttiltak), og for å dekke de daglige kostnadene som ansatte og medlems- og treningskontingenter/avgifter.
6. NFF burde, gjennom fotballkretser, legge til rette for regionale arenaer for fotballklubber å møtes, dele erfaringer, og potensielt samarbeide om inkluderings tiltak. Tiltak bør i større grad kanaliseres gjennom fotballkretsene.
7. NFF burde fortsette å informere og inspirere klubber til å finne gode løsninger på inkludering av barn fra lavinntektsfamilier. Dette kan for eksempel gjøres ved å etablere inkluderingsfond, for å håndtere individuelle økonomiske utfordringer på en systematisk og tillitsfull måte.

REFERANSER

- Barne- ungdoms- og familiedirektoratet. 2018. Barnefattigdom kommunestatistikk.
- BUA. n.d. Om foreningen BUA. Read: 11.05.2018. <https://www.bua.io/f/aboutus/>
- Giddens, A.; 2001. *Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- IMDi (n.d) (Start page) Read: 21.05.2018. <https://www.imdi.no/>
- Malterud, K. 2012. "Systematic text condensation: A strategy for qualitative analysis " *Scandinavian Journal of Public Health* 40:795-805.
- Norges Fotballforbund. 2012. Fotball for alle: Minoritetsbefolkningens deltagelse i breddefotballen. Oslo: Norges Fotballforbund.
- Norges Fotballforbund. 2016. Handlingsplan 2016-2019. Oslo: Norges Fotballforbund.
- Norges Fotballforbund. 2017. Kostnader i barne- og ungdomsfotballen. Oslo: Norges Fotballforbund.
- Rich, K. A., Misener, L., & Dubeau, D. 2015. "“Community Cup, We Are a Big Family”": Examining Social Inclusion and Acculturation of Newcomers to Canada through a Participatory Sport Event." *Social Inclusion* 3 (3):129-141.
- Statistisk Sentralbyrå. 2017. Ett av ti barn tilhører en husholdning med vedvarende lavinntekt.
- Statistisk Sentralbyrå. 2018. Fattigdomsproblemer, levekårsundersøkelsen.
- Straume, S., Bachmann, K., Skrove, G. K., Nærbøvik, S., & Røvik, K. 2018. Inclusion of refugees in Norwegian football clubs.
- Tacon, Richard. 2007. "Football and social inclusion: Evaluating social policy." *Managing Leisure* 12 (1):1-23. doi: 10.1080/13606710601056422.
- Townsend, P. 1979. Poverty in the United Kingdom: A survey of household resources and standards of living. Middlesex, England: Penguin Books.
- Yin, R. K. 2009. *Case study research : design and methods*. 4th ed. ed. Vol. vol. 5, *Applied social research methods series*. Thousand Oaks, Calif: Sage.

Høgskolen i Molde
PO.Box 2110
N-6402 Molde
Norway
Tel.: +47 71 21 40 00
Fax: +47 71 21 41 00
post@himolde.no
www.himolde.no

Møreforskning Molde AS
Britvegen 4
N-6410 MOLDE
Norway
Tel.: +47 71 21 42 90
Fax: +47 71 21 42 99
mfm@himolde.no
www.mfm.no